

УДК 63.061.525 : 91.161.1

Чуйко Д. В., доктор філософії з агрономії
Шатурський О. О., здобувач вищої освіти
Державний біотехнологічний університет
e-mail: chuiko93ua@gmail.com

ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ГРЕЧКИ ІНДЕТЕРМІНАНТНОГО ТИПУ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Гречка належить до ключових круп'яних культур у виробництві харчового зерна. Попри відносно низьку врожайність, гречка має значний потенціал для підвищення продуктивності. Ця культура теплолюбна, вона невимоглива до ґрунтів і не залежить від їх високої родючості. Водночас гречка потребує вологи та здатна відновлювати ріст після періодів посухи.

З огляду на ці характеристики, гречка вимагає особливої уваги під час вирощування. Знання теоретичних аспектів, грамотний вибір сортів і ретельний аналіз елементів технології вирощування є важливими чинниками для підвищення врожайності та якості зерна, а також для збільшення економічної ефективності в процесі виробництва гречки [1–5].

Головною метою нашого дослідження було вивчення сортових особливостей формування основних корисних господарських ознак сортів гречки їстівної (*Fagopyrum esculentum* Moench) індетермінантного типу розвитку рослини в умовах Лівобережного Лісостепу України Харківської області.

Для вивчення продуктивності та основних господарсько корисних ознак нами було обрано десять сортів гречки їстівної (*Fagopyrum esculentum* Moench) різного еколого-географічного походження індетермінантного типу розвитку рослини, що включені до Державного реєстру сортів рослин придатних до поширення в Україні на 2024 рік, або є майбутніми перспективними сортами. Це зокрема сорти М НФ-84Б, Ямпольська місцева, Вікторія Подільська, Роксолана, Кетавасе, Сумчанка, Оксана, Ілія, Кармен та Козачка. Насіння даних сортів було отримано з генетичного банку рослин України Устимівської дослідної станції НААН України.

Погодні умови, що склалися у період вегетації гречки їстівної були максимально не сприятливими для її розвитку. Протягом усього періоду вегетації відмічені високі середньодобові температури, що перевищували показники середніх багаторічних значень. Протягом вегетації кількість опадів становила лише третину від їх норми для даного регіону, а у деякі місяці їх повну відсутність.

Із десяти досліджуваних нами сортів гречки лише сорт М НФ-84Б був виділений у групу високорослих з висотою 106,0 см. У той час, як інші досліджувані сорти відносилися до групи низькорослих. Найменша висота відмічена була у сортів Кармен, Сумчанка та Оксана на рівні 79,0–87,5 см відповідно. Кількість міжвузлів загальна та зони гілкування варіювала залежно

від сорту. Найбільша кількість їх була встановлена у сорту М НФ-84Б у межах 18,8 шт та у сорту Козачка 17,4 шт відповідно. Кількість міжвузлів зони гілкування становила 6,8 шт та 5,6 шт відповідно. Кількість гілочок першого порядку які формувалися на рослини варіювали залежно від сорту. Найбільша їх кількість – 5,8 шт формувалася у сорту Кетавасе, що походить з Японії, а найменша їх кількість – 3,8 шт була встановлена у сорту Козачка. Для решти досліджуваних сортів дана ознака варіювала у межах 4,0–4,8 шт.

Середній рівень облистяності рослин і він же був найвищим для даної групи досліджуваних сортів був у сортів М НФ-84Б, Кетавасе, Роксолана та Козачка у межах 49,6–58,2 шт листків на рослину. Співвідношення кількості листя до кількості суцвіть на рослині залежно від сорту варіює від 1,3 до 1,7. Таким чином на забезпечення 1 суцвіття гречки у досліджуваних сортів припадає 1,5 листка.

Кількість суцвіть має тісні кореляційні зв'язки з продуктивністю рослини на рівні $r = 0,53$ та має негативний взаємозв'язок з ознакою озерненості суцвіття ($r = -0,53$). Найвищими показниками продуктивності характеризувалися сорти: Ілія продуктивність рослини – 1,80 г, біологічна урожайність – 1,98 т/га, маса 1000 насінин – 28,5 г, М НФ-84Б продуктивність рослини – 1,50 г, біологічна урожайність – 1,65 т/га, маса 1000 насінин – 26,4 г, Роксолана продуктивність рослини – 1,45 г, біологічна урожайність – 1,60 т/га, маса 1000 насінин – 27,4 г.

Високі показники індексу озерненості були встановлені для сорту Ілія – 2,5 шт, а найменше значення встановлено у сорту Козачка 0,9 шт відповідно.

Загалом проведеними нами дослідженнями було встановлено сорти гречки індетермінантного типу розвитку, які найкраще проявили себе за комплексом корисних господарських ознак в умовах Лівобережного Лісостепу України.

Список використаних джерел

1. Тригуб О. В., Заїка Є. В., Каражбей П. П. Тетраплоїдна гречка як сидеральна культура в органічному землеробстві. *Землеробство*. 2018. №. 1. С. 51–54.
2. Jin J. et al. A common *Bistorta* was misidentified as a novel species in *Fagopyrum* (Polygonaceae): the confirmation of the taxonomic identify of *F. hailuogouense* by morphological and molecular evidences. *Phytotaxa*. 2018. Т. 348. №. 3. С. 221–228.
3. Butenko A. O., Sobko M. G., Pchenko V. O., Radchenko M. V., Hlupak Z. I., Danylchenko L. M., Tykhonova O. M. Agrobiological and ecological bases of productivity increase and genetic potential implementation of new buckwheat cultivars in the conditions of the Northeastern Forest-Steppe of Ukraine. *Ukrainian Journal of Ecology*, 2019. 9(1), 162–168.
4. Shakalii S., Bahan A. Оцінка круп'яних властивостей гречки залежно від сорту. *Modern engineering and innovative technologies*. 2024. №. 33–01. С. 123–127.
5. Тригуб О. В., Ляшенко В. В. Взаємозв'язок елементів архітекtonіки рослини з урожайними характеристиками у сортозразків гречки звичайної (*Fagopyrum Esculentum* Moench.). Вісник Полтавської державної аграрної

УДК 631.527.8:633.111.1

Швець О. А., аспірант, Сердюков В. І., здобувач вищої освіти*

Державний біотехнологічний університет

e-mail: weird.lynx.rufus@gmail.com

МОРФОБІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ РІЗНОГО ГЕНЕТИЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Україна є одним із провідних світових виробників рослинницької продукції, приділяючи велику увагу зерновим культурам, які відіграють важливу роль в економіці країни та забезпеченні продовольчої безпеки як всередині держави, так і на міжнародному рівні. Озима пшениця (*Triticum aestivum* L.) має ключове значення, займаючи площу від 6,2 до 6,7 млн га, що свідчить про її вагомий внесок у сільське господарство [1]. Завдяки своїй екологічній пластичності та здатності давати врожай у різних кліматичних умовах [2], а також високій харчовій цінності, вона стала одним із основних продуктів харчування [3].

Проте, попри великий генетичний потенціал, рівень врожайності пшениці в Україні залишається нижчим від очікуваного, що вказує на неповне використання її можливостей [4]. Для стабілізації та підвищення виробництва зерна озимої м'якої пшениці необхідно створювати й впроваджувати у сільськогосподарське виробництво нові високоврожайні сорти, пристосовані до конкретних умов вирощування. Удосконалення таких сортів має ґрунтуватися на забезпеченні екологічної стійкості з урахуванням специфічної взаємодії між генотипом та навколишнім середовищем, що дозволить запровадити нові підходи до формування високопродуктивних агрофітоценозів. Успіхи селекційно-генетичних досліджень залежать від багатьох факторів, серед яких основну роль відіграє пошук та створення вихідного матеріалу з високими показниками продуктивності, якості та адаптованості до біотичних і абіотичних чинників [5].

Тому метою нашої роботи було вивчення морфобіологічних особливостей сучасних генотипів пшениці м'якої озимої різного генетичного походження. З іншого боку, вивчення специфічних для кожного сорту шляхів формування реальної продуктивності, є важливим для розробки інноваційних сортових технологій вирощування для максимально повної реалізації генетичного потенціалу продуктивності.

Полеві дослідження проводились в умовах ННВЦ «Дослідне поле Докучаєвське». Об'єктом досліджень були 50 сортів пшениці м'якої озимої різного екологічного та генетичного походження. Колекція представлена переважно комерційними сортами, які мають широке розповсюдження у

*Науковий керівник – Криворученко Р. В., канд. с.-г. наук, доцент